

Sygn. akt II Ca 764/12

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 7 marca 2013 roku

Sąd Okręgowy w Legnicy II Wydział Cywilny Odwoławczy

w składzie następującym:

Przewodniczący:	SSO Sylwia Kornatowicz
Sędziowie:	SO Jolanta Pratkowiecka (sprawozdawca) SO Sabina Ziser
Protokolant:	sekr. sądowy Małgorzata Zielińska

po rozpoznaniu w dniu 7 marca 2013 roku w Legnicy

na rozprawie

sprawy z powództwa (...) Konsorcjum Budowlanego Sp. z o.o. z siedzibą w W.

przeciwko stronie pozwanej Gminie M.

o zapłatę

oraz

sprawy z powództwa Gminy M.

przeciwko stronie pozwanej (...) Konsorcjum Budowlanemu Sp. z o.o. z siedzibą w W.

o zapłatę

na skutek apelacji obu stron

od wyroku Sądu Rejonowego w Jaworze

z dnia 4 października 2012 roku

sygn. akt I C 150/11

I. **oddala obie apelacje;**

II. **znosi wzajemnie między stronami koszty postępowania apelacyjnego.**

Sygn. akt II Ca 764/12

UZASADNIENIE

(...) Konsorcjum Budowlane Spółka z o.o. w W. domagało się zasądzenia od Gminy M. kwoty 51.436 zł wraz z odsetkami ustawowymi od dnia 1 września 2011r. tytułem wynagrodzenia za dodatkowe prace wykonane na zlecenie Gminy przy budowie sali sportowej wraz zapleczem socjalnym przy Publicznym Gimnazjum w M..

Z kolei Gmina M. w odrębnym pozwie domagała się zasądzenia na swoją rzecz od (...) Konsorcjum Budowlanego Spółka z o.o. w W. kwoty 13.690,82 zł z odsetkami ustawowymi od dnia 9 sierpnia 2011r. tytułem zwrotu kosztów energii elektrycznej pobranej przez wykonawcę w okresie od 8 grudnia 2010r. do 28 lutego 2011r. przy budowie sali sportowej w M. oraz kosztów badania zbiorników.

Sąd Rejonowy w Jaworze połączył obydwie sprawy do wspólnego rozpoznania i wyrokiem z dnia 4 października 2012r. zasądził od Gminy M. na rzecz (...) Konsorcjum Budowlanego Spółka z o.o. w W. kwotę 28.376,75 zł z odsetkami ustawowymi od dnia 22 stycznia 2012r., a dalej idące powództwo tej spółki oddalił, oddalił w całości powództwo Gminy M. oraz orzekł o kosztach postępowania.

Rozstrzygnięcie powyższe poprzedzone zostało ustaleniami i oceną prawną, szczegółowo przedstawionymi w uzasadnieniu wyroku. Z ustaleń tych wynika m.in., że umową z dnia 29 kwietnia 2009r., zawartą w trybie ustawy o zamówieniach publicznych, Gmina M. zleciła (...) Konsorcjum Budowlanemu Spółka z o.o. w W. budowę hali sportowej wraz z zapleczem socjalnym przy Publicznym Gimnazjum w M.. Umowa obejmowała również dostawę wyposażenia i sprzętu sportowego, a także uzyskanie w imieniu zamawiającego pozwolenia na użytkowanie sali sportowej, zgodnie z zakresem rzeczowym wynikającym z dokumentacji projektowej, specyfikacji technicznej wykonania i odbioru robót oraz specyfikacji istotnych warunków zamówienia. Strony umówiły się, że za wykonanie umowy zamawiający zapłaci wykonawcy wynagrodzenie ryczałtowe w kwocie 3.789.039,05 zł powiększone o podatek VAT. Zastrzegły również, że wszelkie zmiany i uzupełnienia treści umowy wymagają formy pisemnej w postaci aneksu do umowy, pod rygorem nieważności. Dopuszczyły również możliwość zmiany postanowień umowy w formie pisemnego aneksu w przypadku zaistnienia okoliczności nieprzewidzianych, wymagających zmiany treści oferty, na podstawie której dokonano wyboru wykonawcy, pod warunkiem złożenia przez wykonawcę pisemnego wniosku. Termin zakończenia robót określony został na 30 listopada 2010r., zaś aneksem z dnia 27 kwietnia 2009r. zmieniony na 28 lutego 2011r.

Sąd I instancji uwzględnił roszczenia (...) Konsorcjum Budowlane Spółka z o.o. w W. do kwoty uznanej przez Gminę M. (23.070,53 zł), powiększonej o podatek VAT (5.306,22 zł) wraz z odsetkami ustawowymi od dnia 22 stycznia 2012r. W pozostałym zakresie oddalił powództwo, uznając m.in., że opracowanie projektu konstrukcji dachu w profilu (...) było częścią umowy z podwykonawcą, a za wykonanie tego projektu podwykonawca nie wystawił odrębnej faktury, uwzględniając ten koszt w uzgodnionym wynagrodzeniu ryczałtowym. Takie zaś wynagrodzenie zostało już rozliczone między stronami w ramach świadczenia ugodzonego w innym postępowaniu sądowym prowadzonym przez Sąd Okręgowy w Legnicy. Jeśli zaś chodzi o roszczenia Konsorcjum związane z uzgodnieniem dokumentacji powykonawczej w zakresie ochrony przeciwpożarowej, to Sąd Rejonowy uznał, że obowiązek wykonania takiej dokumentacji, zgodnie ze specyfikacją istotnych warunków zamówienia, obciążał wykonawcę. Zatem Gmina M. nie była zobowiązana do ponoszenia kosztów opracowania takiej dokumentacji. Jednocześnie Sąd I Instancji uznał za niewykazane co do wysokości roszczenie Gminy M. w zakresie zwrotu kosztów pobranej przez wykonawcę energii elektrycznej w okresie od 8 grudnia 2010r. do 28 lutego 2011r. Sąd ten zauważył, że wskazane przez Gminę M. kwoty z tytułu kosztów energii elektrycznej pobranej przez wykonawcę w spornym okresie znacznie odbiegają od kwot, którymi obciążane było Konsorcjum w czasie prowadzenia głównych prac budowlanych. To zaś budzi wątpliwości co do rzetelności przeprowadzonych w tym zakresie rozliczeń. Z kolei co do kosztów badania zbiorników, to Sąd I instancji uznał, że Gmina nie wykazała, czy badanie zbiorników było niezbędne do wykonania umowy i uzyskania zezwolenia Sanepidu na użytkowanie obiektu oraz z jakich przyczyn badanie wykonane zostało dopiero w toku eksploatacji obiektu. Wobec powyższego orzekł o oddaleniu w całości powództwa Gminy M..

Apelacje od powyższego wyroku wniosły obie strony.

(...) Konsorcjum Budowlane Spółka z o.o. w W. zaskarżyło wyrok w zakresie oddalającym powództwo o zapłatę kwoty 17.012 zł z tytułu wykonania za Gminę M. projektu zamiennego dachu (8.100 zł, powiększone o podatek VAT) oraz uzgodnienia dokumentacji wykonawczej w zakresie bezpieczeństwa pożarowego (5.000 zł powiększone o podatek VAT). Apelacja oparta została na następujących zarzutach:

1. naruszenia prawa materialnego, tj. art. 405 k.c. przez jego niezastosowanie, mimo wykazania, że (...) Konsorcjum Budowlane Sp. z o.o. w W. wykonało na rzecz Gminy M. prace konieczne, które nie były przewidziane w umowie, a mianowicie projekt zamienny dachu,
2. błąd w ustaleniach faktycznych polegający na przyjęciu, że wykonawca na podstawie umowy był obciążony sporządzeniem na swój koszt uzgodnień dokumentacji technicznej w zakresie bezpieczeństwa pożarowego; tymczasem prace związane z tą dokumentacją wykraczały poza zakres umowy głównej.

(...) Konsorcjum Budowlane Spółka z o.o. w W. wniosło o zmianę zaskarżonego wyroku „poprzez zasądzenie łącznie kwoty 45.338,75 zł z ustawowymi odsetkami od dnia 22 stycznia 2012r. i kosztami procesu”.

W odpowiedzi Gmina M. wniosła o oddalenie apelacji (...) Konsorcjum Budowlane Spółka z o.o. w W. i zasądzenie na swoją rzecz kosztów postępowania apelacyjnego.

Z kolei Gmina M. zaskarżyła wyrok w części oddalającej jej powództwo (pkt V) oraz uwzględniającej powództwo (...) Konsorcjum Budowlane Spółka z o.o. w W. ponad kwotę 23.070,53 zł (pkt I).

W zakresie uwzględnionego ponad kwotę 23.070,53 zł powództwa (...) Konsorcjum Budowlane Spółka z o.o. w W. zarzuciła:

1. niezgodność ustaleń Sądu z zebraniem w sprawie materiałem dowodowym, „w szczególności poprzez ustalenie, że roszczenie należy podwyższyć o kwotę podatku VAT”,
2. naruszenie prawa procesowego, tj. art. 233 § 1 k.p.c. poprzez przekroczenie granic swobodnej oceny dowodów polegające na pominięciu dowodów z zeznań świadków W. D. i Z. J. w części odnoszącej się do wysokości roszczenia, a także dowodu z przesłuchania Wójta Gminy jako strony.

W zakresie oddalonego powództwa własnego zarzuciła:

1. naruszenie prawa materialnego, a mianowicie art. 647 k.c. poprzez przyjęcie przez Sąd I instancji, że koszty energii elektrycznej zużytej przez pozwanego wykonawcę w związku z usuwaniem wad i usterek w okresie odbioru (XII 2009r. – III 2010r.) nie obciążają wykonawcy z uwagi na fakt, że wykonywane w tym czasie roboty miały charakter wykończeniowy i nie wymagały znacznego zużycia energii,
2. niezgodność ustaleń faktycznych Sądu z materiałem dowodowym, poprzez uznanie roszczenia Gminy o zapłatę kwoty 13.690,82 zł za nieudowodnione,
3. naruszenie prawa procesowego, tj. art. 233 § 1 k.p.c. poprzez przekroczenie granic swobodnej oceny dowodów polegające na pominięciu dowodów z zeznań świadków W. D. i Z. J. w części odnoszącej się do wysokości roszczenia, a także dowodu z przesłuchania Wójta Gminy jako strony.

Powołując się na powyższe zarzuty Gmina M. domagała się zmiany zaskarżonego wyroku poprzez uwzględnienie w całości własnego powództwa oraz poprzez oddalenie powództwa (...) Konsorcjum Budowlane Spółka z o.o. w W. ponad kwotę 23.070,53 zł, z uwzględnieniem kosztów procesu za obie instancje. Złożyła również wniosek ewentualny o uchylenie wyroku w zaskarżonej części i przekazanie sprawy sądowi pierwszej instancji do ponownego rozpoznania.

W odpowiedzi (...) Konsorcjum Budowlane Spółka z o.o. w W. wniosło o oddalenie apelacji Gminy M., z uwzględnieniem kosztów postępowania apelacyjnego.

Sąd Okręgowy zważył, co następuje:

Obie apelacja są niezasadne.

Sąd I instancji dokonał ustaleń faktycznych, które znajdują oparcie w zebranych materiale dowodowym. Nie budzi również zastrzeżeń ocena prawna tych ustaleń.

Tym samym ocena faktyczna i prawna Sądu Rejonowego została przyjęta przez Sąd Okręgowy jako podstawa własnego rozstrzygnięcia.

(...) Konsorcjum Budowlane Spółka z o.o. w zakresie żądania kwoty 8.100 zł powiększonej o podatek VAT z tytułu zwrotu kosztów wykonania projektu zamiennego dachu powołało się w apelacji na naruszenie przez Sąd Rejonowy przepisów o bezpodstawnym wzbogaceniu, tj. art. 405 i nast. k.c. W ocenie Sądu Okręgowego taki zarzut jest całkowicie chybiony. Orzecznictwo wyklucza bowiem możliwość wystąpienia z roszczeniem z tytułu bezpodstawnego wzbogacenia wówczas, gdy pomiędzy stronami istnieje stosunek zobowiązaniowy (por: wyrok Sądu Najwyższego z 7 maja 2009r., IV CSK 523/08, Lex nr 523904 i powołane w uzasadnieniu dalsze orzeczenia tego Sądu). Wynika to z zasady, że jeśli strony łączyła umowa, która stanowiła o ich prawach i obowiązkach, to uzyskanie przez jedną ze stron korzyści pozostającej w związku z wykonaniem tej umowy, nie będzie bezpodstawne. Tymczasem skuteczne dochodzenie roszczenia z art. 405 i nast. k.c. wymaga, by wzbogacenie kosztem innej osoby nastąpiło „bez podstawy prawnej”. W rozpoznawanej sprawie strony łączyła umowa z dnia 27 kwietnia 2009r., której przedmiotem była m.in. budowa sali sportowej wraz z zapleczem socjalnym przy Publicznym Gimnazjum w M.. Zatem wszelkie roszczenia związane z realizacją tej umowy winny mieć oparcie w jej postanowieniach, a nie w przepisach o bezpodstawnym wzbogaceniu. W orzecznictwie przyjęte jest, że jeśli wierzycielowi w danym przypadku niewykonania lub nienależytego wykonania zobowiązania przysługuje roszczenie oparte na przepisach o odpowiedzialności kontraktowej, może on dochodzić tylko tego roszczenia. Dopuszczenie możliwości dochodzenia także roszczenia z tytułu bezpodstawnego wzbogacenia (nienależnego świadczenia) podważałoby sens szczegółowych unormowań stosunków obligacyjnych, uwzględniających ich specyfikę. Jednocześnie wskazuje się na niemożność konstruowania w ogóle roszczeń z tytułu bezpodstawnego wzbogacenia (nienależnego świadczenia) wewnątrz stosunków zobowiązaniowych.

Nie było również podstaw do uwzględnienia roszczenia (...) Konsorcjum Budowlane Spółka z o.o. w W. o zwrot kosztów dokumentacji wykonawczej w zakresie bezpieczeństwa pożarowego.

Zgodnie z treścią łączącej strony umową z dnia 27 kwietnia 2009r., integralną częścią tej umowy była m.in. specyfikacja istotnych warunków zamówienia (SIWZ). Postanowienie pkt 5.1 i) SIWZ stanowi, że wykonawca w ramach zamówienia publicznego ma wykonać i przedłożyć zamawiającemu także inną dokumentację, jeżeli jej wykonanie wynika z przepisów prawa.

Świadek R. M., który na zlecenie powodowego Konsorcjum opracował dokumentację wykonawczą w zakresie bezpieczeństwa pożarowego zeznał, że konieczność sporządzenia takiej dokumentacji wynikała, „z odpowiedniego rozporządzenia MSWiA” (k. 238v.). Zeznania tego świadka nie były kwestionowane przez strony. W tej sytuacji przyjąć należało, że prace, które wykonało Konsorcjum w związku z opracowaniem dokumentacji wykonawczej w zakresie bezpieczeństwa pożarowego, nie wykraczały poza zakres umowy głównej. Dlatego obecnie wykonawca nie ma podstaw do żądania zwrotu kosztów poniesionych w związku z wykonaniem tej dokumentacji. Jeśli natomiast wykonanie dokumentacji – jak to dodatkowo podnosił wykonawca - było wynikiem zmian projektowych konstrukcji dachowej - to dla skutecznego dochodzenia omawianego roszczenia konieczne było dokonanie przez strony zmiany umowy w formie aneksu w trybie § 17 umowy z dnia 27 kwietnia 2009r. Bezsprzecznie strony nie uzgodniły w formie aneksu takiej zmiany umowy, która obciążałaby Gminę kosztami sporządzenia dokumentacji wykonawczej w zakresie bezpieczeństwa pożarowego.

Niezasadna okazała się również apelacja Gminy M..

Sąd I instancji trafnie uwzględnił podatek VAT w kwocie świadczenia zasądzonego na rzecz (...) Konsorcjum Budowlane Spółka z o.o. (...) zapłaty wykonawcy stosownego wynagrodzenia powiększonego o podatek VAT wynikał wprost z § 5 umowy z dnia 27 kwietnia 2009r., a żądanie pozwu obejmowało kwotę brutto. W uzupełnieniu powołać należy art. 3 pkt 1 ustawy z dnia 5 lipca 2001r. o cenach (Dz.U. Nr 97, poz. 1050), zgodnie z którym cena oznacza wartość wyrażoną w jednostkach pieniężnych, którą kupujący jest obowiązany zapłacić przedsiębiorcy za towar lub usługę; w cenę uwzględnia się podatek od towarów i usług oraz podatek akcyzowy, jeśli na podstawie odrębnych przepisów sprzedaż towaru (usługi) podlega obciążeniu podatkiem od towarów i usług lub podatkiem akcyzowym. O tym, że prowadzona przez (...) Konsorcjum Budowlane Spółka z o.o. budowa sali gimnastycznej wraz z zapleczem socjalnym, której dotyczy umowa z dnia 27 kwietnia 2009r. stanowi usługę, wynika z treści art. 8 ust. 1 ustawy z dnia 11 marca 2004r. o podatku od towarów i usług (tekst jedn. Dz.U. Nr 177, poz. 1054 ze zm.).

Sąd Rejonowy trafnie ocenił jako niezasadne powództwo Gminy M. skierowane przeciwko (...) Konsorcjum Budowlane Spółka z o.o. w W.. Zdaniem Sądu Okręgowego, ocena ta jest logiczna i zgodna z doświadczeniem życiowym. Nie wydaje się bowiem prawdopodobne, aby w okresie od 8 grudnia 2010r. do 28 lutego 2011r., kiedy na terenie budowy trwały już tylko prace porządkowe i wykończeniowe, wykonawca zużywał prawie dwa razy więcej energii elektrycznej, niż w czasie prowadzenia głównych prac budowlanych. To właśnie z tej przyczyny Sąd I instancji uznał, że Gmina M. nie wykazała faktycznych kosztów dostarczonej w spornym okresie energii elektrycznej. Powołani w apelacji świadkowie W. D. i Z. J. w swoich zeznaniach w ogóle nie odnosili się do problemu opłat za wykorzystywaną przez wykonawcę energii elektrycznej, natomiast wyjaśnienia Wójta Gminy M. – M. F., były w tym zakresie bardzo ogólne i nie wnosiły do sprawy żadnych istotnych okoliczności.

Jeśli natomiast chodzi o poniesione przez Gminę koszty związane z badaniem zbiorników (496,56 zł), to - poza przedłożeniem faktury wystawionej po 4 miesiącach od przekazania inwestycji - Gmina nie wykazała konieczności wykonania badania zbiorników już w toku eksploatacji obiektu. Tym samym nie było podstaw do obciążenia tą kwotą wykonawcy obiektu.

Z przedstawionych wyżej względów obie apelacje jako bezzasadna zostały oddalona na podstawie art. 385 k.p.c. W związku z oddaleniem obu apelacji, koszty postępowania apelacyjnego zostały wzajemnie zniesione w oparciu o art. 100 k.p.c.